

**Пашинін Ілля Олегович,**

*студент 4-го курсу факультету адвокатури та антикорупційної діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»*

**Науковий керівник:** *к.ю.н., доцент кафедри цивільного процесу*

*Притуляк В. М.*

## **ПРИНЦИПИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА**

Цивільне судочинство і цивільне процесуальне право України, засновано на певних принципах. Ці принципи відображають погляди народу, а саме як цінності політико-правової ідеї.

Особливість сучасної теоретико-методологічної ситуації у сфері пізнання і формування системи принципів цивільного процесуального права характеризується:

1. Запереченням необхідності виділення категорії «система» для характеристики сукупності процесуальних принципів

2. визнанням та обґрунтуванням категорії «система принципів ЦПП» як фундаментальна категорії ЦПП, що виражає «цілісну сукупність принципів, яка, як і будь-яка система, може бути охарактеризована через такі елементи:

а) склад принципів (кількісна сукупність принципів);

б) зв'язок елементів один з одним;

в) внутрішня структура, тобто певна впорядкованість елементів, послідовність їх розташування в системі»

Вважаємо, що сукупність принципів (конституційних та галузевих, організаційно-функціональних та функціональних тощо) становить зміст системи принципів ЦПП. Принципи ЦПП не просто сумарно поєднуються в якусь сукупність, а, включаючись у її, набувають якості, не властиві їм окремо, що притаманно функціонування елементів у системі.

1. Методологічною основою дослідження системи принципів цивільного процесуального права є діалектичний метод, системоутворюючий методологічний потенціал якого відкритий для всіх інших методологічних концепцій.

2. Застосування сукупності методів дослідження у вивченні Системи принципів ЦПП характеризує системність її дослідження. Місце та роль кожного з цих методів у дослідженні системи принципів ЦПП визначається через пізнання їхньої функціональної сутності.

Застосування системного методу вивчення системи принципів ЦПП як провідний приватно-науковий метод обумовлює необхідність всебічного її дослідження, у всіх її властивостях і проявах.

Це неодмінно викликає потребу у нових категоріях (принципах), збагаченні змісту існуючих принципів, більше глибокому осмисленні їхньої ролі в теоретичному плані та в практичній діяльності суб'єктів цивільних процесуальних відносин. [1].

Вячеслав Комаров вважає що інтенсивні дослідження принципів цивільного процесу припадали на періоди пов'язані з кодифікаціями процесуального законодавства. Так було і у 60-х роках минулого століття, і у 2000-х роках. Також Комаров звертає увагу на те що теоретичні концепти покладені в основу теорії принципів цивільного права ще у 60-х роках минулого століття, і досі залишаються майже незмінними. Поза увагою доктрин цивільного процесуального права є і залишаються принципи цивільного судочинства, які, на думку автора, є основоположними і визначають певний вектор наукових досліджень та виміри сучасного цивільного судочинства в умовах демократичного суспільства. Вони мають певну правову природу і в деякій мірі пояснюють загальновизначені норми і принципи міжнародного права. Отже подальший розвиток теорії цивільного процесуального права має бути направлено на вивчення та дослідження глибоких закономірностей, тенденцій які будуть сприяти зміни у характеристиках регулювання права цивільного судочинства, адже вони є у глибині різних систем праворозуміння і формують новий світогляд, тобто бачення правосуддя, стверджує Комаров. [2].

Басай О. В. зазначає значення принципів кожної галузі права, у тому числі саме цивільного права. Він зумовлює це тим, що вони відображають суть, характер та загальні риси цієї галузі. На даний момент це питання набуває особливого значення і актуальності, оскільки вивчення генезису цивільно-правових інститутів які вплинули на процес формування, має важливе значення саме для визначення напрямків правотворчості національного права України, яке на сьогоднішній день ще знаходиться на стадії реформування, а говорити про вдосконалення законодавства буде неможливим якщо не спиратися на колишнє українського права, на його злетів і падінь. Також Басай вказує, що останнім часом у юридичній літературі все частіше піднімаються питання співвідношення щодо засад у цивільному законодавстві, а також його принципів та ідей. Проблематика співвідношен-

ня цих категорій має не лише теоретичне значення, а ще й практичне, тому що те чи інше поняття вказує на конкретику сутності правової системи. Додатково до цього є певні категорії, такі як принципи та засади у цивільному праві та цивільному законодавстві, які є дуже важливими прийомами для того щоб створити певну теорію цивільного права яка може бути основоположним методологічним підґрунтям. Саме це і вказує що вивчення цієї ланки є дуже актуальним. [3]

Також досить цікаву точку зору висловив В. А. Кройтор на рахунок проблеми принципів цивільного процесу. На його думку, особлива актуальність цього питання набуває в умовах реформування цивільного процесуального права. Взагалі в деяких нормотворчих діях принципи цивільного процесуального права завдають свій вплив на сутність норм, що дають напрямок цивільному судочинству, а також позитивно впливають на систематизацію цивільного процесуального законодавства що дає змогу виявляти норми що не збігаються із систематикою цивільного процесуального права. Коли йде застосування принципів цивільного процесу на практиці можна зазначити деякі загальні заходи що здійснюють правосуддя, а також допомагають правильно трактувати норми цивільного процесу. Ці принципи являють собою певну базу для теоретичного відтворення концепцій тої чи іншої галузі права, не винятком є і цивільне процесуальне право, Вважає Кройтор.

Також, В. А.Кройтор, співвідношує принци цивільного процесуального права з принципами у цивільному судочинстві, оскільки має думку, що вимогу парва до суду і учасників процесу, а саме цивільного, є закономірними щодо дотримання парвового регулювання вчинення правосуддя у цивільному процесі, що вказує на особливість цієї галузі. Саме це і визначає предмет цивільно процесуального регулювання. [4]

Також, доволі цікаве бачення висловила Олена Штефан, коментуючи слова інших науковців. На її думку говорячи про принципи цивільного процесуального права, повинно йтися про основні засади цивільних процесуальних відносин, а якщо говорити про принципи цивільного судочинства – то основоположна база організаційної праці загальних судів з розгляду та вирішення цивільних справ.

Взагалі доктрина цивільного процесуального права включає в себе дві основні течії щодо підходів для визначення принципів цивільного процесуального права. Деякі науковці виходять із семантичного

розуміння термінології принципу, інші ж трактують цю категорію визначивши її на основі відгородження ознак принципів цивільного процесуального права. Ці обидва підходи не можуть виключати співіснування один одного та мають плюси та мінуси.

У Н. А. Чечиної своя позиція на цей рахунок. Вона вважає що сама суть принципів цивільного процесуального права являє собою засади, які керують питання здійснення правосуддя у цивільних справах, які закріплюються нормами цивільно процесуального законодавства. На поняття нормативності як важливу ознаку принципів звертав увагу і М. А. Гурвіч. Він визначав принципи цивільно процесуального права як основу правил, які закріплюються у нормах цивільно процесуального законодавстві. Такий підхід також використовувався і сучасними українськими науковцями. [5].

По-суті, принципи цивільного процесуального права дуже тісно пов'язані між собою і в цілому являють собою певну систему. Кожен принцип відіграє особисту роль, характеризує певну стадію, галузь у цілому чи окремих процесуальних інститутах, але можна помітити що між ними є зв'язок і взаємодія, а саме вона характеризується єдністю мети і завдань цивільного судочинства. Тобто дія одного принципу обов'язково обумовлює дію інших принципів. Кожен принцип унікальний але не може існувати окремо від принципів системи, тільки тоді коли вони взаємодіють між собою, зміст окремих принципів детальніше розкривається враховуючи зміст інших принципів галузі права.

Таким чином розглянувши таку важку тему можна підвести певні підсумки. Принципи є основоположними в усіх галузях права і цивільний процес не виняток, вони сприяють вивченню, дослідженню та розвитку сучасної науки. Абсолютно кожен принцип має свою властивість і виконує свою особливу роль, що допомагає охарактеризувати галузь права у всебічному розумінні, а також що між всіма принципами існує своя певна взаємодія, з чого можна зробити висновок що характерне спільність мети і завдань у цивільному судочинстві.

#### **ЛІТЕРАТУРА:**

1 Цивільне процесуальне право України (Загальна частина): підруч.; за ред. О. В. Гетманцева. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022, 412 с.

- 2 .Комаров В. В. Цивільне процесуальне законодавство у динаміці розвитку та практиці Верховного Суду України. Х. : Право, 2012. 624 с.
- 3 Басай О. В. Загальні засади (принципи) цивільного законодавства України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2014. 36 с.
- 4 Кройтор В. А. Принципи цивільного судочинства та їх система: проблеми сучасної теорії і практики : монографія. Харків : Право, 2020. 672 с.
- 5 Штефан О. О. Цивільне процесуальне право у схемах: Навч. посіб. К.: МАУП, 2004. 208 с.

***Перерва Дмитро Миколайович,***

*студент 1-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції  
Національного університету «Одеська юридична академія»*

***Науковий керівник:*** к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного процесу  
*Полуніна О. О.*

### **ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРИВАТНИХ ВИКЛОНАВЦІВ ТА СУДУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ**

Гарантування державою захисту прав та свобод, а також інтересів громадян і юридичних осіб можна пов'язувати з виконанням судового рішення. У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини неодноразово акцентував увагу на телеологічній і функціональній єдності процесу вирішення спору і виконання судового рішення, що ухвалене за результатами розгляду такого спору.

В Україні нормативно-правове регулювання сфери взаємодії судів та приватних виконавців при виконанні судових рішень не в повній мірі забезпечує ефективність здійснення такої взаємодії, в тому числі, у зв'язку з недоліками юридичної техніки побудови норм права та нормативно-правових актів, недостатнім рівнем системності законодавства, у тому числі й міжгалузевого, а також недосконалістю механізму такої взаємодії тощо.

З початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України та введенням воєнного стану Указом Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом № 2102-IX від 24.02.2022 року, з'явилося багато проблемних питань щодо ефективної взаємодії